

Рідей Н.М., Хітренко Т.Ф., Дайнеко О.Ф. (Україна, Київ)

ПІДХОДИ ДО ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ АГРОСФЕРИ

Аналіз основних питань розвитку рекреаційної галузі в Україні при наявності потужних запасів рекреаційних ресурсів агросфери засвідчує, що найбільш актуальною виявилась проблема відсутності об'єктивних, повноцінних даних про стан рекреаційних територій агросфери та методики їх екосоціальної оцінки.

Охорона навколишнього природного середовища, збереження та відновлення природних ресурсів у сільській місцевості, розвиток туристичної та рекреаційної діяльності – одні з пріоритетних напрямів Концепції розвитку сільських територій (2015), схваленої Кабінетом Міністрів України [1]. Міністерством аграрної політики та продовольства України, відповідно, розроблена Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки [2], яка передбачає 10 стратегічних напрямів, в тому числі: захист довкілля та управління природними ресурсами, сільський розвиток – відродження українського села. Дані стратегічні пріоритети передбачають: впровадження мінімальних екологічних стандартів, наближених до європейських, із подальшим розвитком програм сталого управління природними ресурсами; розробку комплексної програми сталого поводження з відходами на сільських територіях; розвиток біоенергетики і забезпечення сталого розвитку рибного та лісового господарств; розробку політики сільського розвитку, що стимулюватиме і сприятиме збалансованому територіальному і сталому розвитку сільської місцевості, сільських територіальних громад; надання прямої правової і фінансової підтримки та зміцнення потенціалу сільських територіальних громад і зацікавлених сторін, а також розробки і впровадження інтегрованих місцевих стратегій розвитку, розроблених жителями сільської місцевості для сільського населення; доступність основних послуг для сільського населення, розвиток диверсифікованих видів діяльності та інфраструктури для сільського туризму, рекреаційної галузі в сільській місцевості, покращити вміння та навички сільського населення, підвищити його обізнаність щодо необхідності інтеграції процесів місцевого розвитку, а також зберегти місцеві традиції і культурну спадщину.

До очікуваних результатів відносять: ресурсозберігаюче використання природних ресурсів, захист навколишнього середовища, як наслідок – поліпшення умов життя населення сільських територій та розвиток рекреаційної сфери у сільській місцевості; розбудова туристичного потенціалу сільської місцевості для сільського і аграрного туризму; використання лісових, водних та інших природних ресурсів для рекреаційних послуг; відродження та розвиток села, збереження та поліпшення сільської культурної спадщини як активу місцевого розвитку.

На нашу думку, для визначення рівня актуальності природоохоронних заходів у сільській місцевості необхідно здійснити екосоціальну оцінку стану рекреаційних територій агросфери на основі даних екологічного моніторингу [3]. Тому актуальним питанням є розробка комплексної методики екосоціальної оцінки стану рекреаційних територій агросфери, для подальшого збереження природного середовища, розвитку рекреаційної галузі та сільського зеленого туризму та виконання пріоритетних напрямів державної політики у галузі охорони навколишнього середовища та розвитку сільських територій.

Варто зазначити, що на даний час в Україні відсутні загально визначені методики екосоціальної оцінки стану рекреаційних територій агросфери, які могли б не просто характеризувати наявні рекреаційні ресурси, їх потенціал, а й оцінювати стан досліджуваних територій, враховуючи всі вищезазначені складові, та визначати можливість використання цих територій для рекреаційної діяльності на основі комплексної оцінки.

Методологічною основою екосоціальної оцінки стану рекреаційних територій агросфери повинен стати системний підхід, який враховуватиме показники, що характеризують екологічний стан ґрунтового покриву (якість ґрунтів за класами земель, забезпечення агроекологічних умов для вирощування культур для встановлення потенційної деградованості ґрунтів), земель (категорія та клас якості, деградованість земель, співвідношення ріллі до екологічно стабільних територій для визначення можливостей екологічно безпечного використання), поверхневих вод (радіаційна дія, мінералізація, еколого-санітарні критерії, рівень токсичності), різноманітність